

Aalto-yliopisto

Rahoitusoikeus, luento 6

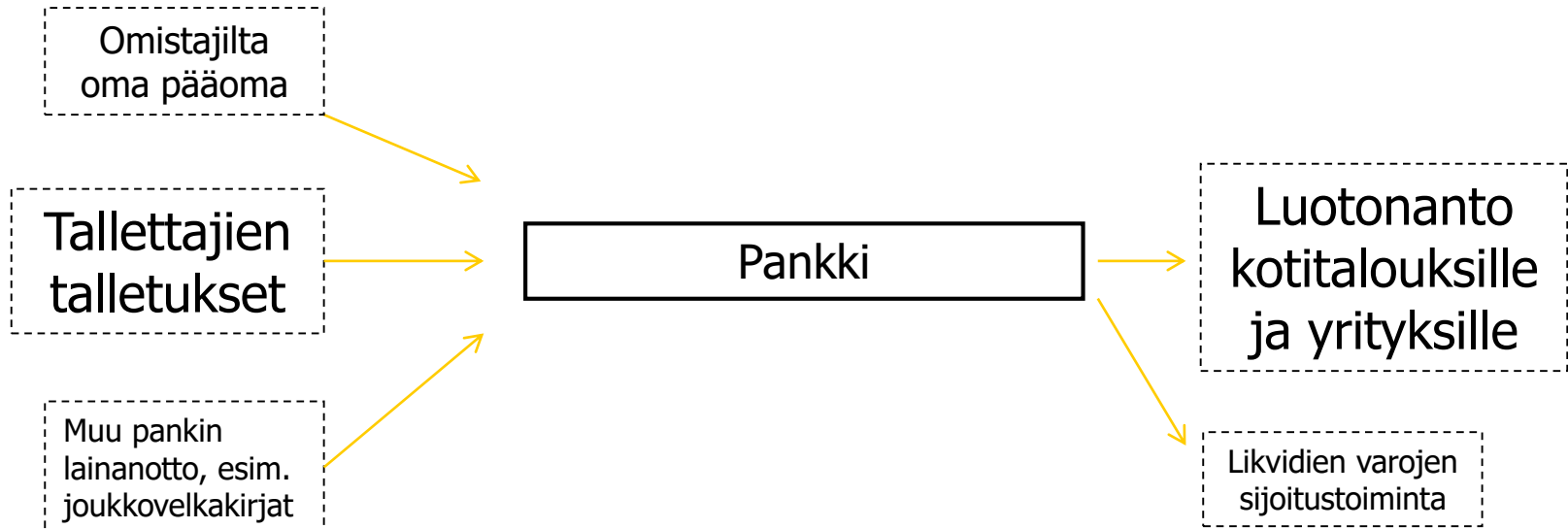
Professor of Practice, OTT Sakari Wuolijoki 18.3.2019

Luentosarjan alustava aikataulu

Pvm	Alustava aihepiiri
25.2.	Johdanto, pankin toiminta ja pankkisääntelyn tarkoitus, vakavaraisuusvaateet
27.2.	Vakavaraisuusvaatimukset, kriisinhallintasääntely
4.3.	EU:n ja Suomen finanssivalvontajärjestelmä
6.3.	Asiakkaansuojasääntelyn perusteet, luotonanto kuluttajille
11.3.	Makrovakausalustus (Heidi Jokinen). Luotonanto, yritykset
13.3.	Alustus KKO 2016:10 (Jarmo Heikkilä). Vierasluennoitsija OTT Mårten Knuts
18.3.	PSD 2 –alustus (Liisa Rysä). Yritysluototus jatkuu. Maksuliikenne ja sähköinen pankkitoiminta
20.3.	Maksukortit. Sijoituspalvelujen sääntelyn pääperiaatteet
25.3.	Sijoitustoimeksiantojen toteuttaminen, omaisuudenhoito / sijoitusneuvonta
27.3.	Strukturoidut tuotteet ja johdannaisopimukset
1.4.	Sijoituspalveluita koskevat riidat, vahingonkorvaus
3.4.	Luentokuulustelu

Miten pankki toimii?

yksinkertaistettu malli otto- ja antolainauksesta

Pankin olemassaolon oikeutus?

Muita tehtäviä esim. maksuliikenne ja sijoituspalvelujen tarjoaminen.

Sääntelytavoitteita

Järjestelmän vakaus

- Vakavaraisuussäätely
- Talletussuoja
- Riskienhallinta
- Finanssivalvontajärjestelmä
- EU:n pankkiunioni / kriisinratkaisusäätely

Asiakkaansuoja

- Peruspankkipalvelut
- Kuluttajaluottosäätely
- Maksupalvelusäätely
- (Vakuusmuotojen säätely)
- Rahoituspalvelujen etämyynti

Rikollisuuden torjunta

- Rahanpesu ja terrorismin rahoitus
- Arvopaperimarkkinoiden väärinkäyttö

Vieras pääoma vs. oma pääoma

- Yhtiön omistajien näkökulmasta vieras pääoma usein toivottavaa paremman RoE:n saavuttamiseksi.
- Luotonantajan näkökulmasta oma pääoma toivottavaa yhtiön vakavaraisuuden vahvistamiseksi (ja luottoriskin pienentämiseksi).
- Maksunsaantijärjestys insolvenssissa on keskeistä koko rahoitusoikeuden ja käytettävien instrumenttien kannalta yritysluototuksessa.
- Velkojat maksunsaantijärjestyksessä ennen osakkeenomistajia. Mitä tästä seuraa?

Yksinkertaistettu maksunsaantijärjestys

1. Vakuusvelkojat
2. Tavalliset velkojat
 - a) ns. seniorvelkojat
 - b) ns. juniorvelkojat
3. Pääomalainan velkojat
4. Osakkeenomistajat

Kovenantit

- Erityisiä luottosopimusehtoja, joista sovitaan tavallisesti yksilöllisesti (joskin jotkin hyvin standardisoituja).
 - Kovenanttiehtojen rikkominen tavallisesti irtisanomisperuste. Ns. waiver-hyväksyntä mahdollinen. Finanssikovenanteissa korkomarginaali voidaan sopia tunnusluvusta riippuvaksi. Miksi näin?
 - Vakuudettomassa luotonannossa välttämättömiä, mutta käytetään muussakin yritysluotonannossa.
 - **Finanssikovenantteja esim.:**
 - Velkaantumisaste
 - Käyttökate
 - Likviditeetti
 - **Muita kovenantteja esim.:**
 - Pari passu
 - Negative pledge
 - Change of business
 - Cross default
 - Information
 - MAC
-

LMA-luottosopimus

- Laajoja standardisoituja sopimuksia, joiden yksityiskohdista kuitenkin neuvotellaan.
- **Rakenne esim:**
 - *Conditions Precedent*
 - *Representations & Warranties*
 - *Facility*
 - *Repayment / prepayment*
 - *Interest, fees, increased costs*
 - *Loan administration / payments*
 - *Covenants*
 - *Event of Default*
 - *Assignments*
 - *Miscellaneous*
- **Luottoajalta maksettava korko viitekorko + korkomarginaali. Viivästyskorko saatetaan sopia kiinteäksi, esim. 16 % p.a.**
- **Viitekorko esim. euribor tai libor.**

Syndikoitu luotto

- Useita luotonantajia (ei välttämättä pelkkiä pankkeja) samalla luottodokumentaatiolla ja samoin ehdoin. Usein Englannin laki. Miksi?
- Eri rooleja: Mandated Lead Arranger(s), Agent, Security Agent
- Luotonmyöntösitoumus järjestäjältä mahdollinen (underwriting). Järjestäjät hankkivat yleensä syndikaatin jäsenet.
- Juridisesti omat irralliset luottosuhteet velkoja – velallinen relaatiossa. Agentin velvollisuudet – onko ns. fidusiaarivelvoitteita?

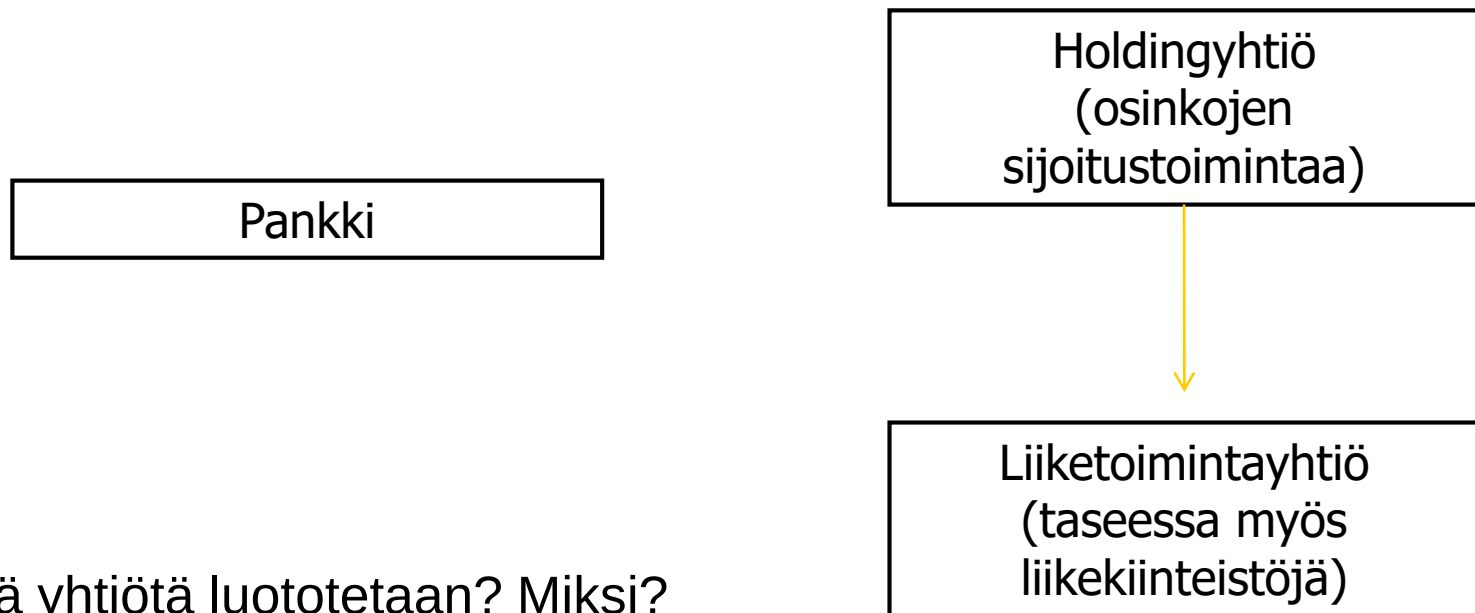
Luoton irtisanominen

- Sopimuksissa neuvoteltava (LMA, Event of Default vs. Acceleration)
- Normaalisti irtisanomisoikeus syntyy ehtojen mukaan tilanteissa, joissa yrityksen luottoriski on nousemassa.
- Kotimaisissa pk-yritysten luottosopimuksissa perusteita esim: maksulaiminlyönti, väärrien tietojen antaminen, taloudellisen aseman heikkeneminen, liiketoiminnan lopettaminen tai olennainen muutos, vakuuden arvонmenetys, pankin maksuvalmiuden tai vakavaraisuuden vaarantuminen.
- LMA-tyyppisissä ehdoissa perusteita esim: non-payment, misrepresentation, cross default, insolvency, material adverse change (ns. MAC).
- Huom. ehtojen yhteys kovenantteihin.
- Waiver-mahdollisuus

Velallisen maksuvaikeudet tai muut ongelmatilanteet

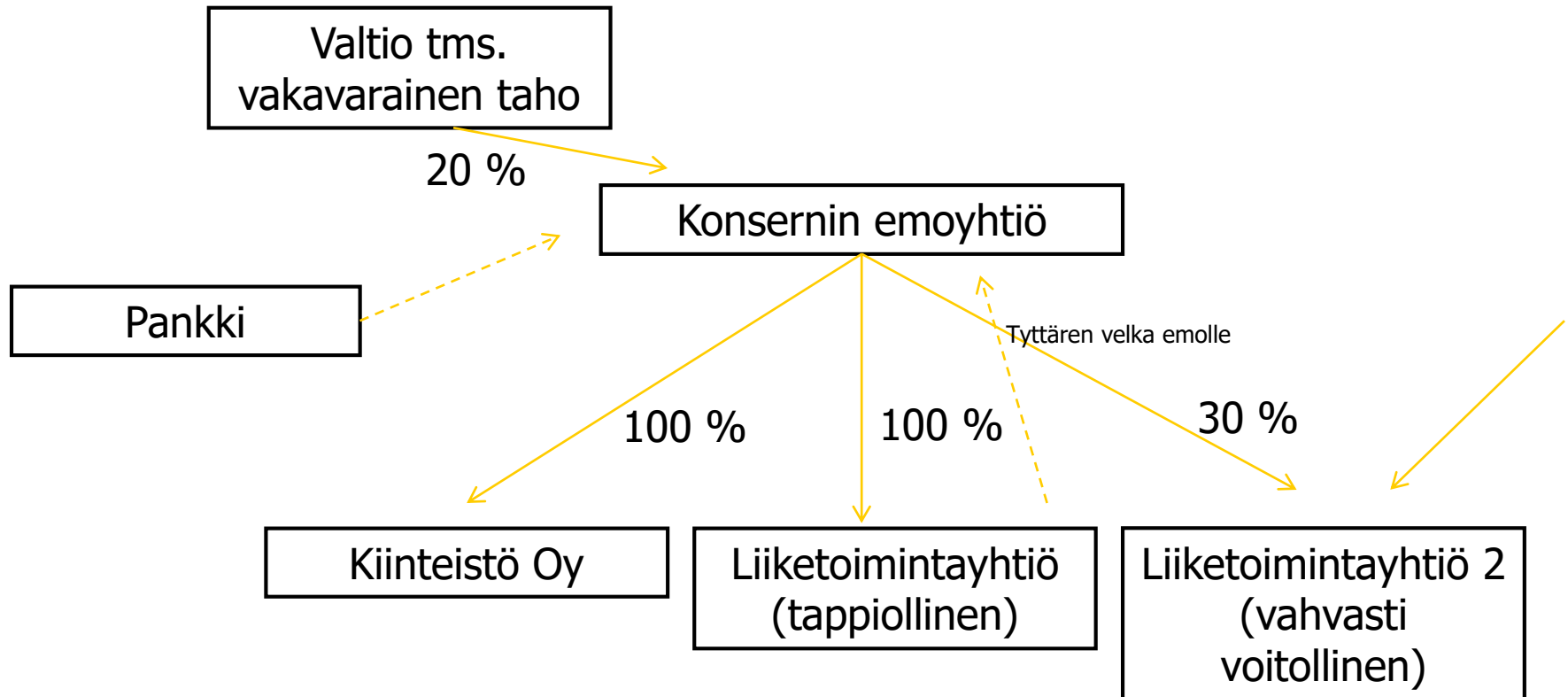
- Tyypillistä neuvottelu pankki – muut velkojat – johto - omistajat
- Teoriassa intressiristiriita omistajat vs. vieraan pääoman velkojat. Miksi?
- Erilaisista velkojen valvontamenettelyistä / liiketoimintamuutoksista / luottoehtojen muutoksista voidaan sopia esim. Waiver-hyväksynnän ehtona.
- Ns. shadow directors –ilmiö
- Pörssiyhtiöillä myös tiedonantovelvoitteet markkinalle.
- Yrityssaneeraus / konkurssi / muu menettely?

Luottorakenne 1

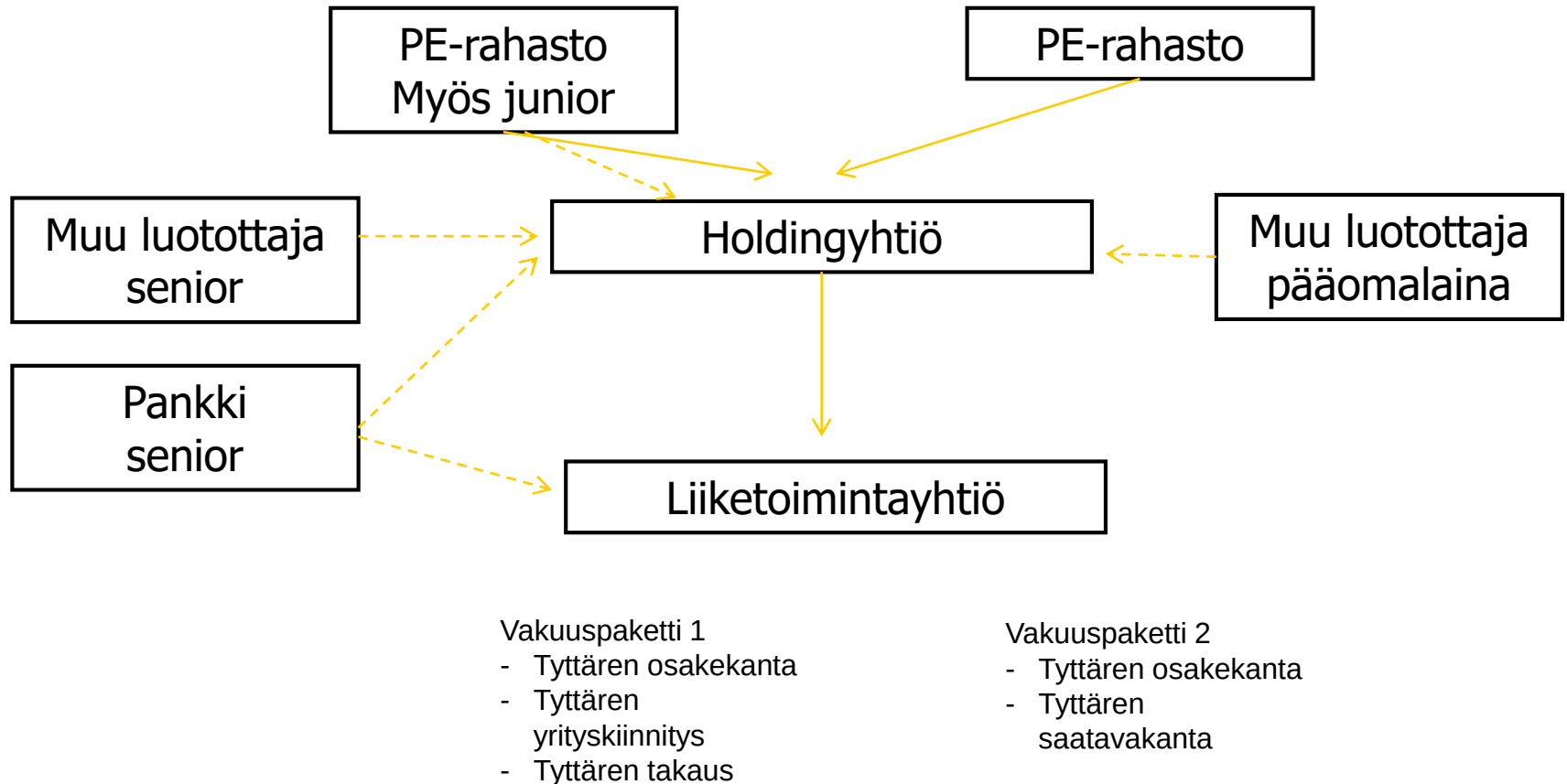
- Mitä yhtiötä luototetaan? Miksi?
- KKO 2015:17 samastamisesta periaatteessa tärkeä, mutta ei muuta OYL:n peruslähtökohtia
- Mitä on rakenteellinen subordinaatio?

Luottorakenne 2

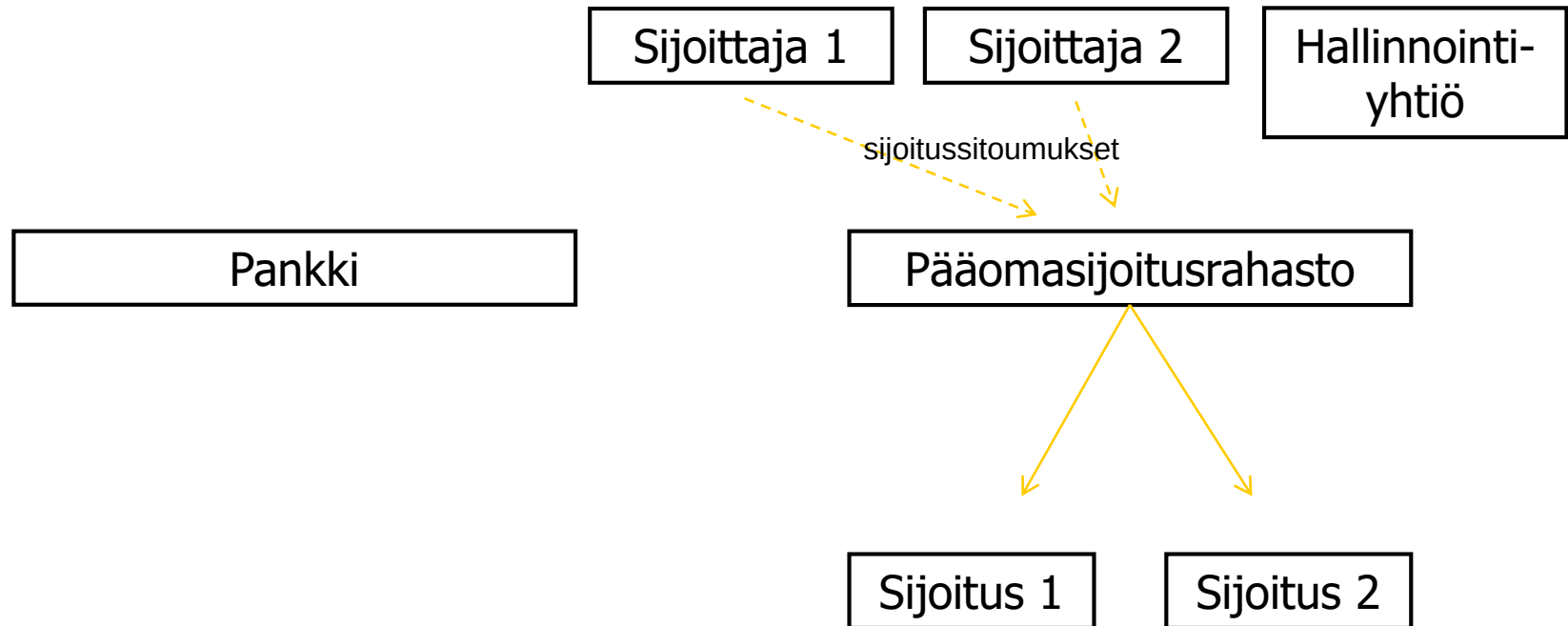
- Pankki luotottaa konsernin emoa.
- Mitä kovenantteja? (Mitä vakuuksia?)
- Mitä otettava luottoriskien arvioinnissa huomioon?

Luottorakenne 3

- Vakuus alhaalta ylöspäin ja OYL?
- Kanssavelallista koskeva juridiikka

Luottorakenne 4

- Mihin takaisinmaksukyky perustuu?
- Miten suojata luottoriskiä? Mitä kovenantteja? Mitä vakuuksia?

Joukkovelkakirja pankkirahoituksen vaihtoehtona

- Joukkovelkakirjoilla on viime vuosina ollut lisääntynyt merkitys yritysten rahoituskanavana. Sijoittajat useimmiten ammattimaisia.
- Liikkeeseenlaskijalla laajat informointivelvoitteet.
- Pankit avustavat liikkeeseenlaskussa. Pankin roolissa huomioitava järjestäjän esitevastuu (AML 2:9).
- Joukkovelkakirjat kaupankäynnin kohteena – velkojat voivat siis vaihtua
- Hallintoa varten joukkovelkakirjanhaltijoiden kokous ja mahdollisesti joukkolainanhaltijoiden edustaja (laki joukkolainanhaltijoiden edustajasta), joka toimii riippumattomasti velkojien lukuun.

Tilisopimus

- Talletus on velvoiteoikeudellisesti asiakkaan saatava pankilta. Tästä seuraa mm. maksusuojaoppien soveltaminen tiliasiointiin (esim. RHO 2007:8)
- Tilikorko sovitaan tilisopimuksessa.
 - *Erytysmuotona ns. strukturoitu talletus (korko ei talletussuojan piirissä)*
 - *Ajankohtainen keskustelunaihe negatiivinen korko*
 - *Konsernitilit*
- Maksupalvelulaki koskee maksutilien tarjontaa. Valtaosa pankkitileistä on sääntelyn piirissä. Lukuisia tiedonantovelvollisuuksia.
- Peruspankkipalveluja (mm. tili) tarjottava kuluttajille. Palvelumaksujen oltava kohtuullisia mm. LuottoL nimenomaisen säännöksen nojalla. Käteispalvelujen tarjoamisvelvoite ajankohtainen teema.
- Kuittausoikeus rajoitettu etenkin konkurssissa

Sähköinen pankkitoiminta

- Kuluttajapankkitoiminnassa fyysisellä asioinnilla pienenevä merkitys.
- Juridisesti etäasioinnin keskeisiä seikkoja on asiakkaan luotettava tunnistaminen. Tunnistaminen välttämätöntä:
 - Pankkisalaisuus
 - Rahanpesulainsäädäntö
 - KSL 7:15
 - Oikeustoimien todistettavuuden varmistaminen
- Sähköinen tunnistaminen tehdään usein verkkopankkitunnuksilla.
 - *Ns. Tupas-tunnisteet ovat vahvoja sähköisiä tunnisteita, joista säädetään vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetussa laissa*
 - *Laissa on tunnistuspalvelujen tarjoajalle laajoja velvoitteita, joiden tavoitteena on varmistaa tunnistamisen luotettavuus.*
 - *Ensitunnistaminen tehtävä henkilökohtaisesti, ellei vastaavaa vahvaa tunnistetta.*
 - *Hintasääntely kilpailun lisäämiseksi kiistelty teema*
- Rahoituspalvelujen etämyyntiä kuluttajille koskee KSL 6a luku